

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ
НА ЧИТАЛИЩНАТА
ДЕЙНОСТ
В ОБЩИНА БЯЛА ЗА 2026
Г.

Програмата е приета с Решение № 35-279/26.02.2026 г. на ОбС - Бяла

СЪДЪРЖАНИЕ:

- I. ВЪВЕДЕНИЕ - стр. 1*
- II. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО – стр.2*
- III. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА – стр.6*
- IV. ПРИОРИТЕТНИ ДЕЙНОСТИ - стр.7*
- V. ИНДИКАТИВНА ТАБЛИЦА НА ДЕЙНОСТИТЕ - стр. 8*
- VI. ПАРТНЬОРСТВА – стр.11*
- VII. СЪВМЕСТНА РАБОТА И ИНИЦИАТИВИ – стр.11*
- VIII. ОТЧИТАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДЕЙНОСТИТЕ - стр. 11*
- IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ – стр. 12*
- X. Приложения – стр. 12*

I. ВЪВЕДЕНИЕ:

Настоящата Програма за развитие на читалищната дейност в Община Бяла за 2026 г. е изготвена в съответствие с чл. 26а, ал. 2 от Закона за народните читалища и във връзка с нормативните насоки на Министерството на културата. Документът представлява стратегическа рамка за планиране, координиране и развитие на дейностите, реализирани от регистрираните на територията на общината културно-просветни институции от типа „народни читалища“.

Читалищната мрежа на територията на Община Бяла обхваща четири действащи читалища:

- НЧ „Пробуда – 1928“ – гр. Бяла
- НЧ „Васил Левски – 1927“ – с. Попович
- НЧ „Христо Ботев 1927“ - с. Дюлино
- НЧ „Васил Левски 1937“ - с. Господиново

Всички читалища са вписани в Регистъра на юридическите лица с нестопанска цел към Министерството на правосъдието и в публичния регистър на Министерството на културата.

Към настоящия момент в общината са регистрирани общо 307 читалищни членове. Субсидираната численост за 2026 г. е в размер на 10 натурални бройки, разпределени между четирите читалища. Средствата по всяка субсидирана бройка включват компоненти за:

- трудови възнаграждения,
- осигурителни вноски,
- разходи за дейност и издръжка, в съответствие със стандартите, утвърдени от Министерството на финансите

Читалищата в Община Бяла функционират като **многопрофилни културни центрове** с комплексни функции:

- опазване и предаване на нематериалното културно наследство;
- развитие на художествената самодейност;
- библиотечно-информационна дейност;
- социална активност и гражданско участие.

Те са важен инструмент за културна децентрализация, достъп до култура в малките населени места и междуинституционално сътрудничество с образователни, социални и неправителствени структури.

Настоящата Програма очертава стратегическите приоритети и индикативните дейности за 2026 година с цел надграждане на постигнатото, осигуряване на устойчивост и създаване на условия за активно участие на всички възрастови, социални и етнически групи в културния живот на общината.

II. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО:

Настоящият анализ проследява развитието на следните приоритетни дейности:

1. Уреждане и поддържане на библиотеки, читални, музейни сбирки
2. Развиване и подпомагане на любителското художествено творчество;
3. Организиране на школи, кръжоци, курсове, клубове;
4. Организиране, провеждане и участия в празненства, концерти, чествания, събори;
5. Развитие и подпомагане на социални и младежки дейности;
6. Поддръжка, ремонт и обогатяване на МТБ;
7. Предоставяне на компютърни и интернет услуги.

Дейностите са :

1. Уреждане и поддържане на библиотеки, читални, музейни сбирки

НЧ "Пробуда 1928" гр. Бяла

Библиотеката разполага с 17 594 броя, като дарени са 712 броя.

НЧ "Христо Ботев 1927" с. Дюлино

Библиотеката разполага с 1201 броя книги, като дарени са 819 броя.

НЧ "Васил Левски 1937" с. Господиново

Библиотеката разполага с 1845 броя книги, като дарени са 210 броя.

НЧ "Васил Левски 1927" с. Попович

Не разполага с Библиотека.

Настоящият анализ обхваща състоянието и развитието на основните направления на читалищната дейност в община Бяла през изминалата година, включително качествени и количествени показатели, базирани на отчетите на читалищата.

1. Библиотечна дейност

- НЧ „Пробуда – 1928“, гр. Бяла – 17 594 библиотечни единици (712 дарени)

- НЧ „Христо Ботев – 1927“, с. Дюлино – 1 201 библиотечни единици (819 дарени)
- НЧ „Васил Левски – 1937“, с. Господиново – 1 845 библиотечни единици (210 дарени)
- НЧ „Васил Левски – 1927“, с. Попович – няма библиотека

2. Любителско художествено творчество

Общо художествени състави: 12 | Общо самодейци: 188

2.1.НЧ „Пробуда – 1928“, Бяла – 158 самодейци:

- Фолклорен танцов състав „Беленче“ – начинаещи, Ръководители: Зоя Георгиева и Никола Николов
- Фолклорен танцов състав „Беленче“ – напреднали, Ръководители: Зоя Георгиева и Никола Николов
- Танцов състав „Бяла“, Ръководители: Зоя Георгиева и Никола Николов
- Танцов състав „Хороигралци Аспрос“, Ръководител: Диляна и Ивайло Василеви
- Циркова школа „13 метра“, Ръководители: Елена и Сергей Смирнови
- Вокална група „Мелодия – джунитър“, Ръководител: Любомир Любенов
- Вокална група „Хлапетата“, Ръководител: Любомир Любенов
- Школа по спортни танци, Ръководители: Зорница Иванова и Иван Григоров

2.2.НЧ „Христо Ботев – 1927“, Дюлино –20

- Група за автентичен фолклор „Дюлинска младост“
- Коледарска група
- Лазарска група

2.3.НЧ „Васил Левски – 1937“, Господиново –10

- Група за автентичен фолклор „Господиново“

2.4.НЧ „Васил Левски – 1927“, Попович – няма отчетени самодейни групи за 2025 година

3. Организиране, провеждане и участие в празници, концерти, чествания и събори

Народните читалища в община Бяла играят ключова роля като основен културен организатор и координатор на празничния календар в населените места. Съгласно ежегодно изготвени и съгласувани планове за дейност, те организират и провеждат:

- тържествени концерти по повод национални и местни празници;
- участия във фолклорни събори, фестивали и културни форуми;
- тематични културни вечери, рецитали, възпоменателни събития;
- изложби, литературни четения, спектакли и образователни кампании.

Читалищната дейност е тясно обвързана със съвместна работа с Община Бяла,

кметствата в населените места, образователните институции, пенсионерски клубове, местни дружества и неправителствени организации.

Участията на художествените самодейни състави – включително танцови, вокални, инструментални и циркови формации – са съществен двигател за културната ангажираност и местна идентичност. Колективите се изявяват както на местно, така и на регионално и национално ниво, като завоюват престижни награди, грамоти, медали, дипломи и plakети, свидетелстващи за устойчивото качество на културното съдържание, създавано в читалищната мрежа на общината.

4. Поддръжка, ремонт и обогатяване на материално-техническата база (МТБ)

Материално-техническата база е съществен фактор за устойчивото развитие на читалищната дейност. Състоянието на сградния фонд и наличното техническо оборудване оказват пряко влияние върху възможността за привличане на нови публики, реализиране на качествени културни събития и провеждане на образователни и социални инициативи.

- **НЧ „Пробуда – 1928“, гр. Бяла** разполага с модернизирана и добре поддържана сграда, благодарение на целенасочени инвестиции и привлечено финансиране по програми. През 2025 г. читалището реализира проект за съвременно сценично осветление, озвучаване и ИТ оборудване, което значително разшири възможностите за културна продукция и сценична изява. В края на годината читалището получи одобрение на проект по програма на Министерство на културата за създаване на Дигитален клуб.
- **НЧ „Васил Левски – 1937“, с. Господиново** също се отличава с поддържана сграда и функционални пространства, подходящи за работа с различни възрастови и етнически групи.

Общото за всички читалища е, че поддръжката и дребните ремонти се извършват със собствени приходи и доброволен труд, като община Бяла съдейства с целево финансиране при по-мощабни дейности.

Допълнително, читалищата активно кандидатстват по национални и европейски програми, свързани с обновяване на културната инфраструктура и внедряване на дигитални решения в културната сфера.

ВЪЗМОЖНОСТИ:

- Културно-етническо разнообразие и местни фолклорни традиции, създаващи основа за устойчиво културно развитие и диалог между поколенията;
- Добро институционално партньорство между читалищата и Община Бяла – предпоставка за съвместни проекти, инфраструктурна подкрепа и събития с местно и национално значение;
- Възможности за кандидатстване по национални и европейски програми (Министерство на културата, НФК, „Глобални библиотеки“, Erasmus и др.);
- Наличие на активни ръководители на самодейни колективи, готови да развиват нови форми на творчество и работа с младежи.

ЗАПЛАХИ:

- Демографски дисбаланс – застаряващо население, миграция към градовете, намаляваща ангажираност на младите хора в читалищна среда;
- Недостатъчно обновяване на библиотечния фонд в част от читалищата, което ограничава привлекателността на библиотеките за младите читатели;
- Ограничен човешки ресурс в малките населени места – затруднения при сформирание на устойчиви състави и ангажиране на доброволци;
- Ниско ниво на дигитална трансформация и недостиг на техническа инфраструктура в част от читалищата;
- Недостатъчно популяризиране на дейността, поради липса на системна комуникационна стратегия, визуална идентичност и дигитално присъствие.

СИЛНИ СТРАНИ:

- Наличие на утвърден шатен персонал с дългогодишен професионален опит и познаване на местната културна среда;
- Ясна структура и отчетност, съобразена с механизма на Министерство на културата за разпределение на субсидиите;
- Разнообразна културна и самодейна дейност – функционират танцови състави, фолклорни групи, вокални формации, циркова и музикална школа;
- Солидна материална база в читалищата в гр. Бяла и с. Господиново, както и извършени ремонти в последните години;
- Работещи библиотеки с дигитален достъп до информация, включително по линия на „Глобални библиотеки“;
- Нарастваща съвместна дейност между читалищата и външни културни оператори, образователни институции и местни клубове.

СЛАБИ СТРАНИ:

- Ограничен достъп до съвременна техника и интернет в част от читалищата, което възпрепятства дигитализацията на дейността;
- Липса на устойчиво финансиране за нови инициативи, което ограничава възможността за въвеждане на иновативни формати;
- Липса на обособени помещения или сцени в някои населени места – създава затруднения при репетиции и събития;
- Неравномерно разпределение на културния капацитет – концентрация на активни формации основно в гр. Бяла;
- Липса на обучителни програми за читалищния персонал и ръководители на състави;
- Ограничена видимост на читалищната дейност в публичното пространство и в социалните мрежи.

ИЗВОДИ:

Община Бяла разполага с работеща и потенциално развиваща се читалищна мрежа, в която дейността е съсредоточена върху културното многообразие, съхраняването на традициите, работата с деца и младежи и предоставянето на образователни и социални

услуги.

Въпреки съществуващите демографски и инфраструктурни предизвикателства, читалищата в общината демонстрират устойчивост, иновативност и желание за развитие. Съществува реален потенциал за надграждане, чрез:

- дигитализация на услугите;
- повишаване на институционалния капацитет;
- разработване на нови партньорства;
- системно участие в програми и фондове.

Общината следва да продължи политиката си на подкрепа чрез дофинансиране, активно участие в планиране на дейностите, осигуряване на достъп до обучения и механизми за обмяна на опит между читалищата. Така ще се гарантира устойчиво развитие на културната инфраструктура, културното участие и междуинституционалното взаимодействие.

III. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА:

Да се развият и институционално укрепят народните читалища в община Бяла като съвременни **местни общински центрове с културно-просветни, информационни, социални и граждански функции**, които допринасят за устойчивото развитие на общността и съхраняването на нематериалното културно наследство.

Специфични цели и подцели

1. Съхраняване и развитие на традиционните читалищни дейности

- Подкрепа за художествената самодейност, включително танцови, вокални, фолклорни, инструментални състави;
- Стимулиране на участие в национални и международни културни форуми;
- Насърчаване на междупоколенчески културен обмен и предаване на традиции.

2. Повишаване на привлекателността на читалищата сред децата и младите хора

- Организиране на творчески работилници, конкурси и фестивали с образователна и културна насоченост;
- Обучения по ключови компетентности и насърчаване на доброволчеството.

3. Утвърждаване на читалищата като достъпни информационни и дигитални хъбове

- Обновяване и развитие на библиотечните фондове, чрез организиране на дарителски инициативи;
- Разширяване на компютърните и интернет услуги;
- Насърчаване на електронното четене и дигиталната грамотност сред всички възрастови групи.

4. Укрепване на ролята на читалищата в социалния и културния живот на общността

- Провеждане на социално ангажирани инициативи: кампании, беседи, срещи на поколенията;
- Работа с уязвими групи: деца, възрастни хора, представители на етнически малцинства;
- Подпомагане на гражданското участие чрез форуми, дискусии и информационни дейности.

5. Повишаване на капацитета и устойчивостта на читалищната мрежа

- Повишаване на административния и управленски капацитет;
- Разширяване на партньорската мрежа с културни оператори, НПО, училища, музеи и общински структури.

IV. ПРИОРИТЕТНИ ДЕЙНОСТИ:

- Уреждане и поддържане на библиотеки, читални и музейни сбирки – включително актуализиране на библиотечния фонд, поддържане на електронни каталози, , изграждане на постоянни и временни музейни експозиции с местна насоченост.
- Развиване и подпомагане на любителското художествено творчество – работа с танцови, певчески и инструментални формации; насърчаване на творчески изяви на деца, младежи и възрастни; участие в местни, национални и международни фестивали и конкурси.
- Организиране на школи, кръжоци, курсове и клубове – в сферата на изкуствата, музиката, насочени към различни възрастови групи и потребности.
- Организиране, провеждане и участие в празненства, концерти, чествания и събори – обхваща както традиционни празници, така и събития от културния и спортния календар на Община Бяла, с активното участие на читалищата като организатори и партньори.
- Социални и младежки дейности – реализиране на програми за работа с уязвими групи, възрастни хора, лица с увреждания, етнически общности, както и насърчаване на доброволчество и включване на младите хора в читалищната дейност.
- Поддръжка и обогатяване на материално-техническата база (МТБ) – включва ремонти, благоустрояване, оборудване на репетиционни и зали, библиотечни и административни пространства, осигуряване на достъпна среда.
- Дигитализация и достъп до информация – изграждане и поддържане на онлайн присъствие на читалищата, дигитализиране на културното наследство, предлагане на дигитални услуги за читатели и потребители.
- Проектна дейност– разработване и изпълнение на проекти по национални и европейски програми, както и привличане на допълнителни средства чрез спонсори, дарители и мрежи за сътрудничество.
- Доброволчество и активизиране на гражданското участие – насърчаване на доброволчески инициативи, изграждане на гражданска ангажираност чрез културни каузи.

- Устойчиво развитие и екологична култура – включване на екообразование в дейността на читалищата, работа по зелени каузи, провеждане на тематични кампании и инициативи в подкрепа на устойчив начин на живот.
- Комуникация и популяризация на дейностите – използване на социални мрежи, печатни и дигитални средства за достигане до по-широка аудитория, представяне на дейността на читалищата и събитията в публичното пространство.

**V. ИНДИКАТИВНА ТАБЛИЦА НА ДЕЙНОСТИТЕ,
ЗАЛОЖЕНИ В ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА
ЧИТАЛИЩНАТА ДЕЙНОСТ В ОБЩИНА БЯЛА ЗА 2026г.**

№	ДЕЙНОСТ	ОТГОВОРНИК/ ИЗПЪЛНИТЕЛ	СРОК	ИЗТОЧНИК НА ФИНАНСИРАНЕ
1.	Уреждане и поддържане на библиотеки, читални	Всички читалища	Според приетите на Общо събрание на всяко от читалищата „Насоки за развитие на читалищната дейност за 2024г.“	Държавна субсидия; допълваща държавна субсидия; допълваща общинска субсидия, собствени средства; дарения
1.1	Обогатяване на библиотечния фонд	Всички читалища	Основна дейност	Държавна субсидия; допълваща държавна субсидия; собствени средства; дарения
1.1.1	Закупуване на книги за обогатяване фонда на библиотеките	Всички читалища	Януари- Декември 2026 година	Общинска допълваща субсидия, съгласно финансово обезпечен договор
1.1.2	Дарителски кампании за обогатяване фонда на библиотеките	Всички читалища	Януари- Декември 2026 година	Дарения
1.2	Дейности по програма „Глобални библиотеки“	НЧ „Пробуда 1928“ гр. Бяла	Януари- Декември 2026 година	Собствени средства

1.2.1	Изнесени мероприятия в детската градина и основно училище	НЧ „Пробуда 1928“ гр. Бяла	Януари- Декември 2026 година	Собствени средства
1.2.2	Презентация на филми за възрастни и по учебната програма за деца и ученици	НЧ „Пробуда 1928“ гр. Бяла	Януари- Декември 2026 година	Собствени средства
1.3	Организиране на „Маратон на четенето“	НЧ „Пробуда 1928“ гр. Бяла	Април 2026 година	Собствени средства; Общинска допълваща субсидия
2.	Развиване и подпомагане на любителското художествено творчество	Всички читалища	Според приетите на Общо събрание на всяко от читалищата „Насоки за развитие на читалищната дейност“	Държавна субсидия; допълваща държавна субсидия; допълваща общинска субсидия, собствени средства; дарения
3.	Организиране на школи, кръжоци, курсове, клубове	Всички читалища	Според приетите на Общо събрание на всяко от читалищата „Насоки за развитие на читалищната дейност“	Държавна субсидия; собствени средства; дарения
4.	Организиране и провеждане на празненства, концерти, чествания, събори	Всички читалища	Според приетите на Общо събрание на всяко от читалищата „Насоки за развитие на читалищната дейност“	Държавна субсидия, допълваща държавна субсидия, собствени средства; общинска допълваща субсидия, съгласно финансово обезпечени договори;

4.1	Участие в Национален събор на читалищата	Читалища с постоянно действащи певчески и танцови колективи, според направените заявки за участие	Юни 2026 година	Собствени средства
4.3	Участие в събитията по общинския културен календар	Всички читалища	Януари-Декември 2026 година	Държавна субсидия, допълваща държавна субсидия, собствени средства; общинска допълваща субсидия, съгласно финансово обезпечени договори;
5.	Социални и младежки дейности	Всички читалища, според състава на населението	Според приетите на Общо събрание на всяко от читалищата „Насоки за развитие на читалищната дейност“	Държавна субсидия; допълваща държавна субсидия; допълваща общинска субсидия, собствени средства; дарения, доброволчески акции
6.	Кандидатстване по национални и европейски програми за финансиране на читалищната дейност	НЧ „Пробуда 1928“ гр. Бяла	Януари-Декември 2025 година	Национално/ европейско финансиране;

7.	Поддръжка и обогатяване на МТБ	Всички читалища	Според приетите на Общо събрание на всяко от читалищата „Насоки за развитие на читалищната дейност“	Държавна субсидия, допълваща държавна субсидия, общ. допълваща субсидия съгласно финансово обезпечени договори, собствени средства
----	--------------------------------	-----------------	---	--

VI. ПАРТНЬОРСТВА

Читалищата в Община Бяла работят в тясно сътрудничество с редица местни и регионални институции, организации и инициативи. Основните партньори включват:

- **Община Бяла** – осигурява административна и логистична подкрепа;
- **Образователни институции** – ОУ „Отец Паисий“, ДГ „Първи юни“ – съвместни дейности по празници, конкурси, работилници;
- **Общински културен институт /музей/ – Бяла** – съвместно опазване и представяне на културното наследство;
- **Клубове на пенсионера и неформални групи** – за провеждане на междупоколенчески инициативи;
- **Неправителствени организации** – при реализиране на проекти с фокус върху младежта, уязвими групи и културно многообразие;
- **Местни културни оператори и творци** – за реализиране на изложби, литературни четения, концерти и други прояви.

Тези партньорства допринасят за по-голяма устойчивост, обмен на добри практики и по-широко културно участие.

VII. СЪВМЕСТНА РАБОТА И ИНИЦИАТИВИ

През 2025 г. се наблюдава ясно изразена тенденция към засилване на сътрудничеството между читалищата, както и съвместни проекти между читалища и други обществени институции. Сред добрите примери се открояват:

- Провеждане на общи празници и концерти, включващи самодейци от всички населени места в общината (напр. Събор на град Бяла – 21 май, Ден на Бяла, Седмица на морето, Коледна програма);
- Обмяна на опит и съвместно обучение на читалищни специалисти;
- Споделяне на ресурси – сценични костюми, библиотечни издания.

Тези действия повишават капацитета на отделните читалища, насърчават единството на културната мрежа и създават база за бъдещи съвместни проекти.

VIII. ОТЧИТАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДЕЙНОСТИТЕ

Всяко читалище представя **годишен отчет** за изпълнение на дейностите, включващ:

- реално проведени събития спрямо индикативния календар;
- брой участници и публика;
- използвани ресурси;
- получени отличия, награди, признания;
- обратна връзка от партньори и публика;
- иновативни практики и предложения за надграждане.

Към Програмата е приложен **унифициран формуляр за отчетност**, с цел по-лесно обобщаване на информацията и последващ анализ. Читалищата подават отчетите към общинската администрация ежегодно до 10 ноември.

IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Програмата за развитие на читалищната дейност в Община Бяла за 2026 г. стъпва върху устойчивото развитие на мрежата от читалища като отворени и многофункционални културно-образователни центрове. Приоритетите за годината включват:

- Надграждане на традиционните форми с иновативни подходи;
- Засилване на дигитализацията и достъпа до информация;
- Повишаване на участието на млади хора;
- Разширяване на мрежата от партньорства;
- Акцент върху социалното включване и културното многообразие.

Успешното изпълнение на дейностите зависи от съвместните усилия на читалищата, Община Бяла и активната местна общност. Програмата поставя основа за стратегическо планиране и устойчиво развитие на културния живот в малките населени места.

X. Приложения

- 1. Отчети на читалищата за 2025 година*
- 2. Отчетна форма за отчет за 2026 година*

Изготвил:

Христина Келисакиева

Гл. специалист дирекция ИПТКМДС

